

MEDELANDEN FRÅN
SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGEN

ÅRGÅNG III
N:R 20

DEN 11 MARS
1918

ÅRGÅNG III
N:R 20

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIFVARE: REINHOLD NAUCLÉR

SVENSKA
TEKNOLOGFÖRENINGENS
VERKSAMHET UNDER ÅR 1917

BERÄTTELSE AFGIFNA TILL FÖRENINGENS
STÄMMA DEN 21 MARS 1918

AF

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS
STYRELSE

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS HANDLINGAR. 107.

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS VERKSAMHET UNDER ÅR 1917

STYRELSE
SVENSKA TEKNISKA FÖRENINGENS
STÄMMA DEN 21 MARS 1918
BERÄTTELSE AF GÅRNAS TILL FÖRENINGENS

CENTRALTRYCKERIET, STOCKHOLM 1918.

SVENSKA TEKNISKA FÖRENINGENS HANDBOK. 1917

SVENSKA TEKNISKA FÖRENINGENS VERKSAMHET UNDER ÅR 1917.

Till Svenska Teknologföreningen.

Styrelsen för Svenska Teknologföreningen får härmed afgifva berättelse öfver förvaltningen af Föreningens verksamhet under år 1917.

I. Medlemmar.

Under året hafva i Föreningen inträdt 161 nya ledamöter, däraf 108 förutvarande medlemmar af Tekniska Högskolans studentkår.

Enligt hvad känt är, har Föreningen under året genom döden förlorat 39 ledamöter:

LEMKE, HARALD, öfverstelöjtnant V.V.K.
SEDERHOLM, JOHAN ERIK, civilingenjör
WIDMARK, JOHAN HENRIK, flottningsschef
STENBERG, TURE, arkitekt
LUNDBERG, N. G. OSCAR, f. d. baningenjör
HILLER, KARL EDVIN, disponent
FLOBECK, ERIK WILHELM, direktör
HAY, A. BERNDT, f. d. disponent
SALWÉN, ANDERS ERIK, direktör
SUNDIN, HENNING RUTGER, bergsingenjör
HULTGREN, E. F., f. d. stadsingenjör
JANSON, CARL E., ingenjör

JACOBSON, IVAR L., trafikchef
 WAHLSTRÖM, SETH A., civilingenjör
 LARSON, PER, f. d. direktör
 SÄLLSTRÖM, A. G., byggmästare
 BOCK, PATRIK, disponent
 FORSBERG, C. EDVARD, sjökaptän
 PETTERSSON, E. K., inspektör
 ARBORELIUS, RUDOLF, arkitekt
 MÜNTZING, ALVAR, ingenjör
 LINDEQUIST, GUSTAF, f. d. major V. V. K.
 ULLRICH, FRITZ, arkitekt
 HALLBERG, GERDT R., f. d. stadsarkitekt
 KÄRRBERG, A. FREDRIK, ingenjör
 MANNERFELT, ASSAR ADOLF THEODOR, ingenjör
 PETTERSON, CARL EDVIN, professor
 CARLBORG, PER AUGUST, bruksägare,
 ÅSTRÖM, CARL A., ingenjör
 LINDQUIST, LARS A., ingenjör
 CARLIN, FRANS OSCAR, bergsingenjör
 SÖDERLUND, TURE IVAR, civilingenjör
 SJÖSTRÖM, KARL FREDRIK, ingenjör
 DANIELSSON, CARL LEONARD, bruksdisponent
 LAURIN, CARL, direktör
 MUELLER ERIK VIKTOR, civilingenjör
 BÖCKSTRÖM BERTIL ELIMAR, civilingenjör
 ULLGREN, NILS JOHAN, civilingenjör
 WAHLIN, C. A., grosshandlare,

Stadgad årlig afgift har erlagts af 2 170 ledamöter, hvaraf 1 022 voro bosatta i Stockholm med omnejd, 1 074 i landsorten och 74 i utlandet. Dessutom har ständigt ledamotsafgift erlagts af 6 ledamöter, hvarigenom antalet ständiga ledamöter under året uppgått till 70. Hela antalet röstberättigade ledamöter uppgick vid årets slut till 2 401.

2. Sammanträden.

Inom Föreningen hafva under året hållits 57 sammanträden, nämligen 2 ordinarie stämmor, 6 allmänna sammankomster med föreningen i dess helhet samt 49 afdelningssammanträden, sålunda fördelade:

Afd. för Mekanik	9
» » Elektroteknik	7
» » Husbyggnadskonst	8
» » Väg- och Vattenbyggnadskonst ..	11
» » Kemi och Bergsvetenskap	10
» » Skeppsbyggnadskonst	2
» » Teknisk undervisning	2
	<u>Summa 49</u>

I ofvanstående äro inräknade Föreningens årsmöte den 23 och 24 mars, två extra allmänna sammanträden, ett gemensamt med Sveriges Industriförbund ordnadt industrimöte den 19 och 20 sept., det af Afdelningen för Kemi- och Bergsvetenskap den 8 och 9 juni anordnade 5:te allmänna svenska kemistötet i Sundsvall, samt Afdelningens för Mekanik årsmöte den 23 oktober.

3. Kommittéer.

Följande kommittéer hafva under året afslutat, resp. tillsatts, men ännu ej afslutat sitt arbete:

Kommitté:	Afdelning:
1. Afslutade:	
Betongbrokommittén	V
Centralupphandlingskommittén II	—
Elektriska kraftkommittén	—
Gasförgiftningskommittén	K
Kakelugns- och spiståflingskommittén	M

Kakelugns- och spistäflingsprisdömare-	
kommittén	M
Kemiska Industrikontorskommittén	K
Lifsfarekommittén	E
Profningsanstaltskommittén	—
Väg- och Vattenbyggnadskårskommittén	V
	= 10 st.

2. *Tillsatta*, ännu vid årsskiftet 1917—1918 ej avslutade:

Byggnadsmaterialkommittén	M. H. V. K.
Förgasningsbrännarekommittén	M
Hustaksskyddskommittén	H
Tegelnormkommittén II	V
	= 4 st.

4. Samarbeta mellan Sveriges tekniska föreningar.

Den för behandling af frågan om den högre tekniska undervisningen af de samarbetande tekniska föreningarna tillsatta delegationen har icke under året varit sammankallad, på grund af att Svenska Teknologföreningens beredningskommitté för samma ärende ännu ej slutfört sitt arbete.

Något nytt ärende har ej under året upptagits till delegationsbehandling.

Bland med Svenska Teknologföreningens *korresponderande föreningar* hafva under 1917 tillkommit:

Kalmar Teknologklubb, Kalmar,

Ingenjörsföreningen i Halmstad, Halmstad och

Värmländska ingenjörsföreningen, Karlstad.

5. Medlemskap i andra föreningar.

Svenska Teknologföreningen har under året varit korporativ medlem i följande sammanslutningar:

Sveriges tekniskt-industriella skiljedomsinstitut,
Intern. Verband f. gewerb. Rechtsschutz,
Assoc. perman. des Congrès de Navigation.

Till Samfund för hembygdsvård hafva under året varit anslutna Föreningens Afdelningar för Husbyggnadskonst, Elektroteknik, Väg- och Vattenbyggnadskonst samt Kemi- och Bergsvetenskap.

6. Stadgar och ordningsregler.

Under året har ingen ändring i Föreningens stadgar och ordningsregler företagits. Förslag till sådana ändringar har varit under ompröfning inom styrelsen, som dock ej ansett detsamma böra f. n. föranleda någon framställning till Föreningen.

7. Föreningshusfrågan.

Vid marsstämman förelåg köpeanbud från Stockholms Inteckningsgaranti A. B. å Föreningens fastighet Jakobs-gatan 19. Styrelsen hade enhälligt tillstyrkt försäljningen å de erbjudna villkoren, innebärande ett pris af 220 000:— kronor och tillträde den 1 okt. 1919. Anbudet blef af Föreningen utan votering antaget.

Svenska Teknologföreningens Fastighetsaktiebolag har under året ytterligare fått sin ställning stärkt genom försäljning af obligationer. Efter medgifvande af Föreningens styrelse ha de af bolaget utgifna obligationerna fördelats på två lån, nämligen lån I å 400 000:— kr. och lån II å 200 000:— kr. Som säkerhet för dessa båda lån skola läggas inteckningar inom 1 500 000:— kr. af det nya föreningshusets värde. Närmast därefter förlagda inteckningar skola utgöra säkerhet för det lån som lämnas ur Föreningens byggnadsfond. Å båda obligationslånen återstod sammanlagt vid 1917 års utgång ett otecknadt belopp af 40 300:— kr.; då kostnaderna för bygget under alla omständigheter blifva högst betydande, vore i hög grad önskvärdt, om

länen snarast kunde blifva fulltecknade och begagnar styrelsen tillfället att anbefalla denna fråga i föreningsmedlemmarnes benägna hägkomst.

Den af fastighetsaktiebolaget utlysta täflingen om ritningar till bebyggande af de tomter, å hvilka Föreningens nya hem är afsedt att inrymmas, gaf till resultat, att följande pris utdelades:

1:sta pris till arkitekt F. Stille.

2:dra pris till arkitekterna K. Samuelson och H. Jahnke (gemensamt förslag).

Dessutom inköptes förslag af arkitekterna O. Hökerberg och C. G. Bergsten.

Bolagets styrelse anmodade sedermera såväl förste som som andra pristagarne att i vissa afseenden omarbota och vidare utveckla sina förslag. Efter ytterligare ompröfning af dessa och samråd med Föreningens »rådgivande föreningslokalkommitté», har bolagets styrelse lämnat andra pristagarne i uppdrag att utföra fullständiga byggnadsritningar. Beträffande byggnadsfrågans läge i öfrigt är att framhålla, att bolaget inköpt från privat ägare tomten n:o 4 i kvarteret Stuten jämte därå befintligt hus, samt från Stockholms stad dels tomten n:o 10 i samma kvarter, dels slutligen ytterligare tvenne till sistnämnda tomt gränsande markremsor, hvilkas förvärfvande innebär möjlighet till betydligt förbättrad plananordning af byggnaden. När arbetena för husets uppförande kunna igångsättas är f. n. ej möjligt förutsäga, då tidpunkten härför gifvetvis blir beroende på konjunkturerna.

8. Öfriga inom föreningen behandlade viktigare ärenden.

Efter förslag af Föreningens departementalkommitté har styrelsen den 10 oktober 1917 aflåtit en underdånig skrifvelse rörande frågan om *ändrad organisation af hydrografiska byrån, meteorologiska centralanstalten m. fl. institutioner.*

Efter af en särskild kommitté verkställd granskning har styrelsen i underdånig skrifvelse den 16 april 1917 lämnat begärdt yttrande öfver af lärarkollegiet vid och styrelsen för Kungl. Tekniska Högskolan utarbetadt förslag till *nya stadgar för K. T. H.* samt i samband därmed förklarat, att Föreningen med beredvillighet skall åtaga sig att event. afgifva förslag till besättande af en ledamotplats inom högskolans styrelse, på sätt som förutsättes i stadgeförslaget, hvilket Föreningens styrelse äfven i öfrigt funnit i allt väsentligt tillfredsställande.

Sedan det för 1917 års riksdag framlagda förslaget till *ny flotsstation* diskuterats vid ett extra allmänt sammanträde den 3 maj, öfversändes fullständiga referat af diskussionen dels till Riksdagens statsutskott, dels till Stockholms stadsfullmäktige.

Två af Afdelningen för Väg- och vattenbyggnadskonst afgifna underdåniga skrivelser hafva under året expedierats. Den ena berör frågan om *användande af armerad betong till broar vid enskilda järnvägar* och utmynnar i tillstyrkan af en allmän utredning rörande armerad betongs användbarhet för bro- och vattenbyggnader. Den andra innehåller en resolution, som af afdelningen fattades vid extra sammanträde den 14 1917, angående frågan om *K. Väg- och Vattenbyggnadskårens omorganisation*. Det af särskilda sakkunniga utarbetade förslaget till sådan omorganisation har sedermera af K. Maj:t remitterats till Föreningen för yttrande.

Till Kungl. Kommerskollegium har, efter beredning af en kommitté med representanter från Föreningens olika afdelningar och diskussion vid allmän sammankomst, afgifvits utlåtande rörande *Centralupphandlingssakkunniges* betänkande med *förslag till ny statens leveransförordning m. m.*, i hvad detsamma ej berör tryckfrihetsförordningen.

Äfven har till Kungl. Kommerskollegium genom styrelsen öfverlämnats ett af en föreningskommitté lämnadt utlåtande om *förslag till organisation af statens profningsanstalt.*

Den rådande kristiden föranledde styrelsen att den 19 och 20 sept. 1917 i samråd med Sveriges Industriförbund anordna ett *industrimöte* gemensamt för Föreningen och nämnda förbund. Vid mötet, som var synnerligen talrikt besökt, och i samband med hvilket äfven genom Statens Industrikommissions medverkan anordnats en utställning af åtskilliga s. k. ersättningsmaterial, behandlades i en serie föredrag med åtföljande diskussioner, sedermera återgifna såväl i Teknisk Tidskrift som i en särskild på Föreningens förlag utgifven publikation, möjligheterna för erhållande af för industrien behöfliga under kristiden svåranskaffliga råmaterialier samt ersättning för sådana.

Vidare hölls å ett extra allmänt sammanträde i december af Geh. Regierungsrat A. von Jhering ett instruktivt föredrag om »*Kohlennot und Sparwirtschaft*».

Ett viktigt steg till fromma för svensk industri har under året tagits genom konstituerande den 11 juni af *Sveriges Kemiska Industrikontor*, som tillkommit genom initiativ af Föreningens Afdelning för Kemi- och Bergsvetenskap.

Den af Föreningens styrelse utfärdade kungörelsen om insändande före den 2 jan. 1917 af täflingsskrifter för vinnande af *Polhemspris* lände till att 8 täflingsskrifter inkommo. Dessa hafva öfverlämnats till af styrelsen utsedda, för de olika ämnen, som behandlats, sakkunniga prisdomare, men föreligger ännu ej för alla täflingsskrifterna resultatet af deras granskningsarbete.

Genom Afdelning för Mekanik utlystes i mars 1917 *priställningar om förslag till förbättrade kakelugnar och förbättrade kökseldstäder*, sedan medel för ändamålet ställts till förfogande af Statens Industrikommissions Kolbyrå, Gjuterikonventionen och ingenjörsfirman Fritz Egnell. Resultatet af täflingen visade sig dock tyvärr ej motsvara förväntningarna.

Svenska tegelindustriföreningen har inkommit med förslag om verkställande genom Svenska Teknologföreningens försorg af *planmässiga och sakkunniga undersökningar af olika byggnadsmaterialiers skilda egenskaper*. Frågan har hänskjut-

tits till en kommitté med representanter från Föreningens samtliga afdelningar.

Afdelningen för Kemi- och Bergsvetenskap har godkänt genom särskilda kommitterade utarbetade »*praktiska anvisningar och råd för behandling af personer, som blifvit bedöfvade genom lysgas eller kolos*», hvilka därefter utgifvits å Föreningens förlag.

Föreningens beredningskommitté för frågan om den högre tekniska undervisningen har afgifvit ett utlåtande III, rörande *undervisningen i pappers- och cellulosateknik*.

Slutligen äro att nämna skrivelser till Kungl. kommerskollegium angående »*Udkast til fellesregler for Transport av farlig Gods til sjøs*» (Afd. S. och K) och angående af andre fartygsinspektören i Stockholms distrikt framställt förslag rörande *material för armatur till ångpannor* (Afd. S) samt till Stockholms stads byggnadsnämnd beträffande en af byggmästare A. E. Magnusson i Stockholms stadsfullmäktige väckt motion om *ändring af gällande byggnadsstadga* (Afd. H.)

Afstalet med Tekniska högskolans studentkår, som af styrelsen uppsagts att gälla med utgången af år 1917, har i hufvudsak oförändradt blifvit förnyadt, sedan från kärstyrelsens sida vissa af Föreningens styrelse framställda önskemål rörande kårens sammanträden blifvit tillgodosedda.

9. Handböcker och handlingar.

I Föreningens serie tekniska handböcker har under året ej någon ny publikation tillkommit.

Af Föreningens handlingar hafva följande nummer utkommit:

N:o 88. Normalbeteckningar och kvalitetsbestämmelser för murtegel. 1:o) De bestämmelser som antagits af Svenska Teknologföreningens Afdelning för Husbyggnadskonst. 2:o) Af inom Svenska Teknologföreningens Afdelning för Väg- och Vattenbyggnadskonst utsedda kommitterade föreslagna bestämmelser.

N:o 89. Förslag till utlåtande öfver centralupphandlings-

sakkunnigas betänkande af den 15 aug. 1916 med förslag till leveransförordning m. m. i den mån detsamma ej berör tryckfrihetsförordningen. Afgifvet af kommitterade inom Svenska Teknologföreningen.

N:o 90. Svenska Teknologföreningens verksamhet under år 1916. Berättelse afgifven till Föreningens stämma den 22 mars 1917. Af Svenska Teknologföreningens styrelse.

N:o 91. Program för pristäffing om kakelugnar.

N:o 92. Program för pristäffing om förbättrade kökseldsläder.

N:o 93. Svenska Teknologföreningens verksamhet under år 1916. Revisionsberättelse afgifven till Föreningens stämma den 22 mars 1917.

N:o 94. Förslag till utlåtande öfver Kungl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens underdåniga hemställan till Konungen om tillkallande af sakkunnige för utredning af frågan om den armerade betongens användning å landets enskilda järnvägar. Afgifvet af inom Svenska Teknologföreningens Afdelning för Väg- och Vattenbyggnadskonst tillsatta kommitterade.

N:o 95. Förslag till underdånigt utlåtande rörande förslag till lag innefattande vissa bestämmelser i syfte att trygga rätt till elektrisk kraft m. m. Afgifvet af vid Svenska Teknologföreningens sammanträde den 16 juni 1915 tillsatta kommitterade.

N:o 96. Yttrande afgifvet af beredningskommittén för den högre tekniska undervisningens omorganisation. II. Föreslagna nya stadgar för Kungl. Tekniska Högskolan.

N:o 97. Yttrande afgifvet af beredningskommittén för den högre tekniska undervisningens omorganisation. III. Undervisningen i pappers- och cellulosateknik.

N:o 98. Förslag till budget för år 1918 för Svenska Teknologföreningen och Teknisk Tidskrift. Af föreningens styrelse afgifvet till stämman den 21 nov. 1917.

N:o 99. Förslag till yttrande beträffande ritundervisningen vid Kungl. Tekniska Högskolans mekaniska fack-

skola afsedt att utgöra tillägg till Afdelningens för Mekanik kommitterades yttrande rörande undervisningen i denna fackskola (Svenska Teknologfören. Handlingar 57). Afgifvet den 11 januari 1915 af Afdelningens kommitterade och antaget af Afdelningen den 27 januari 1915.

N:o 101. Förslag till utlåtande öfver de af Kungl. Majt särskildt tillkallade sakkunniges utlåtande och förslag angående Kungl. Väg- och vattenbyggnadskårens omorganisation, afgifvet af inom Svenska Teknologföreningens Afdelning för Väg- och Vattenbyggnadskonst tillsatta kommitterade.

10. Teknisk Tidskrift.

Antalet textsidor i tidskriftens olika afdelningar i årgångarna för åren 1916 resp. 1917 hafva varit

	antal textsidor	
	år 1916	år 1917
Veckoupplagan.....	484	564
Afd. för Mekanik	122	114
» » Elektroteknik	152	144
» » Arkitektur	160	182
» » Väg- och Vattenbyggnadskonst	168	152
» » Kemi- och Bergsvetenskap (K.)	106	102
(B.)	94	87
(fört. å muts.)	63	109
» » Skeppsbyggnadskonst	90	100
Summa	1 439	1 578

Styrelsen har åt 1917 års budgetskommitté gifvit i uppdrag utarbetande af förslag till ändrad organisation för Teknisk Tidskrift, särskildt anpassad med hänsyn till tidskriftens växande betydelse för Föreningens ekonomi.

11. Personal.

Inom Föreningens personalorganisation ha å de viktigare posterna inga personombyten förekommit.

12. Ekonomi.

Rörande Föreningens ekonomi hänvisas till särskild af styrelsen upprättad redogörelse.

Stockholm den 27 februari 1918.

För Svenska Teknologföreningens styrelse

CARL A. ROSSANDER.

K. A. Fröman.

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGENS EKONOMI UNDER ÅR 1917.

Till Svenska Teknologföreningen.

Svenska Teknologföreningens styrelse får härmed till stämman den 21 mars 1918 afgifva berättelse för den ekonomiska förvaltningen under räkenskapsåret 1917.

Den dyrtid, som råder allt mera skärpt, har orsakat, att i 1917 års budget beräknade utgifter i flere fall betydligt öfverskridits. Styrelsen konstaterar emellertid, att de ökade utgifterna väl uppvägas af ökade inkomster, så att styrelsen trots afsevärda afskrifningar och afsättningar kan redovisa en vinst af årets rörelse på 2 164:66 kr. hvarmed således allmänna fonden ökats.

I bifogade tabläer framläggas Föreningens och Teknisk Tidskrifts vinst- och förlustkonto samt balanskonto för räkenskapsåret 1917.

Af dessa tabläer framgår, att nästan alla inkomstposter icke obetydligt öfverstigit i budgeten beräknade belopp. Särskildt anmärkningsvärd är ökningen i annonsintäkterna för Teknisk Tidskrift, som med mera än 50 % öfverstiga de beräknade.

Föreningen har haft en inkomst af Teknisk Tidskrift å 2 702:37 kr., utan att tidskriften erhållit något tillskott.

Bland inkomsterna märkas af Baltiska Ingeniörskongressen skänkta 4 959:51 kr., hvilka i enlighet med gäfvobrefvets bestämmelser tillförts: 4 426:26 kr. byggnadsfonden och 533:25 kr. Polhemsfonden. På grund af styrelsens »upprop af april 1913» tecknade ett antal för-